

značuje, kde si Weberovo uvažovanie podáva ruky s našou aktuálnou prítomnosťou. Už aj preto sa zaručene vyplatí po Novosádovej monografii siahnuť.

Tatiana Sedová

PhDr. Tatiana Sedová, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR

FENOMÉN DUCHOVNOSTI AKO FILOZOFICKÝ PROBLÉM

LUKÁČ JÁN VEVERKA: Fenomén duchovnosti v modoch viery, mravnosti a pravdy. Banská Bystrica 1999, 196 s.

S odstupom necelých troch rokov od vydania práce *Ľudská viera a mravnosť* (Žilina 1996) vyšla na Slovensku ďalšia pôvodná monografia L. J. Veverku, ktorá má "provokujúci" názov *Fenomén duchovnosti v modoch viery, mravnosti a pravdy*.

Autor v nej heuristicky nadväzuje na viaceré závery obsiahnuté už v predchádzajúcej publikácii, čím evidentne a oprávnene naznačuje, že fenomén duchovnosti a fenomén ľudskej viery sú sui generis "spojené nádoby". Hneď v úvode sa teda žiada zdôrazniť, že čitateľ dostáva do rúk prácu autora, ktorý má s výskumom uvedenej témy primerané skúsenosti a v spleti všetkých jej najvýznamnejších problémov sa pohybuje naozaj s veľmi dobrým bádateľským prehľadom.

S prihliadnutím na konkrétne výskumné ciele autor prácu štruktúruje do dvoch základných častí. V prvej sa venuje rôznym interpretáciám obsahu pojmu *viera*, filiácií a vývinu foriem viery, vzťahu poznania a viery atď. V druhej časti skúma súvislosti pravdy, rozumu a viery, ako ich implikujú konkrétne koncepcie Descarta, Spinozu, Jaspersa a ďalších predstaviteľov novovekej i súčasnej filozofie.

Kľúčové termíny práce, ktorými sú "duchovnosť" a "viera", autor reflektuje ako "polysémické", lebo je presvedčený, že "v dejinách filozofie, teológie i ďalších humanitných vied nadobudli rôzne významové nuansy" (s. 7). Táto skutočnosť sa podľa autora premietla aj do - tematicky koherentnej - interpretačnej literatúry, ktorá je vo viacerých prípadoch "terminologicky mnohoznačná a nepresná". Jedným z cieľov Veverkovej monografie je prispieť k prekonaniu týchto terminologických nejasností, na čo sám upozorňuje slovami: "Práca sleduje cieľ uviesť čitateľa do problematiky filozofického chápania duchovnosti a viery. Ide o pochopenie duchovnosti a viery ako bytostného rozmeru človeka, ako prejavu ľudskeho bytia, resp. duchovného modu a duchovnej dimenzie tohto bytia." (s. 10)

Z filozofického hľadiska si pozornosť zasluhujú najmä kapitoly či podkapitoly, v ktorých autor analyzuje a interpretuje gnozeologické dimenzie, resp. súvislosti

duchovnosti a viery. Takýto charakter majú napríklad časti príznačne nazvané *Vedieť a veriť*; *Apriorizmus a aposteriorizmus viery*; *Poznanie vierou a presvedčením*; *Poznanie z viery* atď.

Zatiaľ čo v prvej časti práce autor túto problematiku rieši takpovediac na všeobecnej úrovni, v druhej časti ju konkretizuje, čo dokladajú kapitoly s názvom: *Podstata Descartovej analýzy pravdy, rozumnosti a múdrosti*; *Pravda a viera v Spinozovej etike*; *Analýza obsahu pojmov viera, pravda a transcendencia u K. Jaspersa*. V tejto súvislosti si pozitívne ocenenie zaslúži najmä Veverkova analýza problému transcendovania ako kľúča k pochopeniu pravdy (s. 172-174). Interesantná je aj Veverkova explikácia Jaspersovho pojmu "filozofická viera" (s. 175-180).

Ako v prípade Jaspersa, tak aj v prípade Descarta a Spinozu sa autor dôsledne "opiera" o pramenné texty. Pravdepodobne najviac "interpretačného materiálu" vytiahol z Descartových *Princíпов filozofie*, zo Spinozovej *Etiky* a Jaspersovej *Filozofickej viery*.

Do istej miery rušivo pôsobí nejednotnosť v citovaní, resp. v odkazovaní na citované a použitú literatúru. To však rozhodne neznižuje celkovú analytickú aj explikačnú úroveň práce, ktorá - ako na to poukazuje i samotný autor - "je pokusom o vlastný filozofický pohľad, pričom mnohé (prezentované) názory môžu byť sporné, no... aj napriek tomu... majú svoj teoretický i praktický význam" (s. 10). Nazdávam sa, že najmä kapitoly či podkapitoly venované súvislostiam duchovnosti, viery a etiky môžu plniť aktuálnu funkciu z hľadiska konkrétnych potrieb pedagogickej praxe.

Celkovo možno konštatovať, že práca úspešne reflektuje autorom formulované (a predpokladané) ciele. Otvára viaceré nové témy a naznačuje aj ich nové (teda nie tradičné) riešenia. Je napísaná *lexikálne sviežim* a pritom exaktne náročným jazykom.

Vzhľadom na jej obsahové zameranie ju odporúčam do pozornosti všetkým čitateľom, ktorí sa zaujímajú o aktuálne problémy súčasnej antropológie, axiológie, teológie, etiky i dejín filozofie.

Rudolf Dupkala

Doc. PhDr. Rudolf Dupkala, CSc.
Katedra filozofie FF PU
ul. 17. novembra 1
080 78 Prešov
SR